

Dr. sc. Željka Primorac*

EUROPEIZACIJA NAČELA SOLVENTNOSTI U HRVATSKOM OSIGURATELJNOM SUSTAVU ZAŠTITE OSIGURANIKA I ŽRTAVA PROMETNIH NESREĆA U SLUČAJU STEČAJA OSIGURATELJA

Autorica je u radu sučelila europsku pravnu regulativu glede primjene načela solventnosti u poslovanju osiguravajućih društava i stabilnosti financijskog sustava. U radu se analizira europski sustav solventnosti društva za osiguranje i njegov izravan učinak na financijsku stabilnost i ostvarivanje dugoročne profitabilnosti osiguratelja kao preduvjete učinkovite zaštite potrošača. U kontekstu financijske nesolventnosti osiguratelja te obvezatnosti osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila na područjima država članica Europske unije preispituju se pravni učinci povećanja potrebnog solventnog kapitala europskih osiguratelja na odgovarajuću zaštitu potrošača. Sagledavaju se pitanja financiranja nacionalnog ureda za osiguranje (Hrvatskog ureda za osiguranje), odnosno nacionalnog garancijskog fonda (Garancijskog fonda za zaštitu žrtava prometnih nesreća) kojim upravlja Hrvatski ured za osiguranje prema najnovijem europskom pravnom okviru Solventnosti II i njegova implementacija u hrvatski pravni sustav (Zakon o osiguranju, Pravilnik o načinu obračuna i rokovima uplate doprinosa te načinu vođenja i uporabi imovine namijenjene za obveze Garancijskog fonda). U središtu je pozornosti problematika pravnog statusa ugovora o osiguranju u slučaju stečaja osiguratelja (osiguranikov gubitak osigurateljnog pokrića u roku od 30 dana od otvaranja stečaja) te pravo oštećenika na podnošenje izravne tužbe prema osiguranikovu osiguratelju, tj. Hrvatskom uredu za osiguranje u slučaju osigurateljeva stečaja. U radu se prikazuju posljedice regresnog zahtjeva Hrvatskog ureda za osiguranje prema odgovornom osiguraniku čiji je osiguratelj u stečaju (tj. osiguranikova dužnost podmirivanja Hrvatskog ureda za osiguranje na temelju njegova prava regresa), ali i pravo Hrvatskog ureda za osiguranje na naknadu isplaćenog iznosa oštećeniku iz stečajne mase društva za osiguranje ubrajajući predmetne tražbine u tražbine prvog višeg isplalnog reda. Rad preispituje najnovija zakonodavna rješenja iz Zakona o obveznim osiguranjima u prometu kojima se uvodi ograničenje financijskih sredstava koja se isplaćuju iz Garancijskog fonda u slučaju stečaja osiguratelja pružajući zaštitu financijskom poslovanju Garancijskog fonda i

* Dr. sc. Željka Primorac, izvanredna profesorica na Katedri za pomorsko i opće prometno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu (Associate Professor at Maritime and Transport Law Department of Faculty of Law, University of Split), redovita članica Akademije pravnih znanosti Hrvatske: zeljka.primorac@pravst.hr.

samih osiguratelja koji su u prošlosti bili obvezni snositi cjelokupnu štetu. Kritički se propituje u kojoj mjeri predmetna odredba utječe na nesigurnost oštećenika u naknadi potpune štete.

Ključne riječi: solventnost osiguratelja; stečaj; zaštita potrošača; europeizacija; hrvatski osigurateljni sustav.

1. UVOD

Glavni cilj propisa o osiguranju i nadzora njihove primjene pružanje je odgovarajuće zaštite ugovaratelju osiguranja i/ili osiguraniku te korisniku osiguranja (fizička ili pravna osoba koja na temelju ugovora o osiguranju ima neko pravo¹) – potrošačima² – čija potrošnja kao krvotoka gospodarstva predstavlja 58 % BDP-a EU-a³ te je kao službena politika EU-a uvedena Ugovorom o Europskoj uniji.⁴ Zbog nepovoljnih poslovnih kretanja pojedinih društava za osiguranje, velikog broja osiguravajućih društava (u državama članicama Europske federacije osiguratelja i reosiguratelja, dalje: CEA⁵, broj osiguravajućih društava premašuje brojku od 5.000⁶) te od 0.1% do 0.5% vjerojatnosti stečaja osiguratelja u vrijeme krize u EU-u⁷, čime gubitci u ekstremnim slučajevima mogu doseći razinu od 46,5 milijardi eura godišnje (što je oko 4,4 % ukupne premije na razini EU-a⁸), možemo uvidjeti kako je u današnje vrijeme stečaj⁹ osiguratelja izvjestan za neka osiguravajuća društva.¹⁰ Moderan, europski orijentiran sustav osiguranja doveden je u pitanje u slučaju stečaja društva za osiguranje, što je posebno zabrinjavajuće jer je osigurateljna djelatnost važan čimbenik stabilnog financijskog sustava, a poslovanje osiguravajućih društava treba doprinijeti uspješnu funkcioniranju gospodarskog sustava, gospodarskom razvoju svih država članica EU-a. Negativne posljedice stečaja društva za osiguranje očituje se i u zaštiti potrošača jer se pravne posljedice otvaranja stečaja izravno odražavaju

¹ Prava treće osobe prema osiguratelju prava su iz ugovora o osiguranju (Pavić 2009: 235).

² O potrošačkim pravima unutar ugovornog prava osiguranja vidi Heiss 2011, 350–351; Pauković 2012, 379–399.

³ Council Resolution on the Consumer Policy Strategy 2007–2013, Official Journal of the European Union, C 166, 20. srpnja 2007.

⁴ Treaty on European Union, Official Journal of the European Communities, C 191, 29. srpnja 1992. (čl. 129.a, danas čl. 153.)

⁵ Među države članice te federacije ubrajaju se Austrija, Belgija, Bugarska, Hrvatska, Cipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Mađarska, Irska, Italija, Latvija, Litva itd. Dostupno na <http://www.eesc.europa.eu?i=portal.en.smo-database&fiche=49> (pristupljeno 31. svibnja 2016.). Danas su navedene države članice Insurance Europe – The European (Re)insurance Federation.

⁶ Više vidi Stipičić 2014, 80.

⁷ Detaljnije vidi Ciumas, Oniga, Popa 2015, 1494–1504.

⁸ Tako Pauković 2012, 367.

⁹ Više o stečajnom postupku nad društvima za osiguranje vidi Marković 2006, 11–22.

¹⁰ Od 1996. do 2004. više od 130 osiguratelja u EU-u postalo je nesolventno (tako White Paper on Insurance Guarantee Schemes, European Commission 2010: 4).

na postojanje ugovora o osiguranje te na zaštitu osiguranika i korisnika osiguranja – oštećenika. Postizanje financijske stabilnosti i stabilnosti financijskog sustava te veće stabilnosti osigurateljnog tržišta¹¹ (sprečavanja poremećaja na tržištu osiguranja) u znatnoj mjeri ovise o uvođenju suvremenog sustava solventnosti društava za osiguranje, tj. sposobnosti trajnog ispunjavanja svih obveza društva za osiguranje. Harmonizacija osigurateljnih normi¹² i stvaranje jedinstvenog tržišta osiguranja¹³ suvremena su europska potreba.

2. NAČELO SOLVENTNOSTI U POSLOVANJU OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA

Zakonodavni i regulatorni okvir poslovanja unutar europskog osigurateljnog sektora temeljito je moderniziran donošenjem Direktive 2009/138/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. godine o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II).¹⁴ Solventnost II predstavlja reviziju dosadašnjih kapitalnih zahtjeva¹⁵ – oni su određeni na temelju profila rizičnosti društava za osiguranje, odnosno društava za reosiguranje, prilikom čega se uzimaju u obzir i način i učinkovitost društava za osiguranje i društava za reosiguranje u upravljanju rizicima¹⁶ kojima su izložena, provođenje nadzora te način izvještavanja i objave. Riječ je o uvođenju moderniziranog i na mjerenju rizika utemeljenog sustava uređenja i nadzora europskih društava za osiguranje i reosiguranje.¹⁷ Solventnost II predstavlja nov, harmoniziran, europski regulatorni okvir ukupnog poslovanja europskih društava za osiguranje i reosiguranje¹⁸ te je kao takav ključan instrument ostvarivanja unutarnjeg tržišta.¹⁹ Prema riječima predsjednika EIOPA-e²⁰ Gabriela Bernardina, Solventnost II predstavlja moderan, snažan i proporcionalan nadzorni sustav koji je velik korak naprijed u smislu zaštite potrošača i jedinstvenog europskog tržišta osiguranja. Dakle, iako je novi regulatorni okvir solventnosti od iznimne važnosti za

¹¹ Više o tržišnom položaju hrvatskog osiguranja u usporedbi s tržištem osiguranja EU-a vidjeti *Stipić, Stipić* 2014, 73–77.

¹² Više o namjeri europskog zakonodavca provesti potpuno usklađivanje javnopravnih normi kojima se regulira pokretanje i obavljanje djelatnosti osiguranja nadzora nad njom vidjeti *Grgić* 2013, 180.

¹³ Više vidi *Vrljić* 2012, 33–44.

¹⁴ Direktiva 2009/138/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. godine o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II), *Official Journal of the European Union*, L 263, 7. listopada 2009., dalje: Solventnost II.

¹⁵ Više o zahtjevima za minimalnim potrebnim kapitalom te potrebnim solventnim kapitalom društva za osiguranje prema Solventnosti II vidi *Jurić* 2015, 53–54; *Letica, Šikić* 2012, 311–330.

¹⁶ Detaljnije o uspostavi odgovarajućeg sustava za upravljanje operativnim rizicima vidi *Matijaca, Maćina* 2012, 281–294.

¹⁷ Vidi više *Brown, Klein* 2012, 255–257.

¹⁸ Detaljnije vidi *Peleckiene, Peleckis* 2014, 823–825.

¹⁹ Više o Solventnosti II vidi *Sandstörn* 2016, 21–24; *Smith* 2010, 357–397.

²⁰ *European Insurance and Occupational Pensions Authority*.

sigurnost i stabilnost osigurateljnog sektora (strateški važan za osigurateljnu industriju), on je važan i za zaštitu ugovaratelja osiguranja i osiguranika u cijeloj Europi. Poboljšana zaštita navedenih osoba (zaštita potrošača) ostvaruje se osiguravanjem primjerene razine kapitala osiguratelja te poticanjem kvalitetnih sustava upravljanja društvima sve s osnovnom svrhom – sprečavanja poremećaja na osigurateljnom tržištu te stvaranja otpornosti osiguravajućeg sustava na nepredviđene poremećaje financijskog/osigurateljnog tržišta. Jednako tako, veća razina zaštite osiguranika jamči i veću sigurnost, stabilnost i učinkovitost osigurateljnog sektora. Primjena novog europskog nadzornog osigurateljnog okvira (harmoniziranog sustava nadzora) koji bitno utječe na europsku osigurateljnu industriju započela je 1. siječnja 2016. godine.²¹

Solventnost II, osiguravajući jedinstveni pravni okvir na europskom osigurateljnom tržištu, donosi nova pravila solventnosti. Na modernizaciju europskih standarda solventnosti upućuje i rješenje iz čl. 51., st. 1. Solventnosti II prema kojem su društva za osiguranje dužna svake godine javno objaviti izvješće o svojoj solventnosti i financijskom stanju, tj. imati prihvatljiva vlastita sredstva za pokriće solventnog kapitala (čl. 100. Solventnosti II).

Solventnost II primjenjuje se na društva koja se bave izravnim životnim i neživotnim osiguranjima i koja imaju poslovni nastan²² na državnom području države članice EU-a (čl. 1., st. 1. Solventnosti II).²³ U odnosu na neživotna osiguranja ta se direktiva primjenjuje i na djelatnosti osiguranja od odgovornosti za uporabu motornih vozila. Prema odredbi čl. 159., st. 1. Solventnosti II, svako društvo za osiguranje dužno je oba-

²¹ Prema odredbi čl. 309., st. 1. Solventnosti II, države članice EU-a bile su dužne prenijeti Solventnost II u nacionalna zakonodavstva (donijeti zakone i druge propise kako bi se uskladile s rješenjima te direktive) do 31. listopada 2012. godine. Direktivom 2012/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 12. rujna 2012. godine o izmjeni Direktive 2009/138/EU (Solventnost II) u pogledu roka za njezino prenošenje i roka za njezinu primjenu te datuma stavljanja izvan snage određenih direktiva, *Official Journal of the European Union*, L 249, 12. rujna 2012, dalje: Direktiva 2012/23/EU, rok za prenošenje Solventnosti II produžen je s 31. listopada 2012. godine na 30. lipnja 2013. godine (čl. 1., t. 1.a Direktive 2012/23/EU). Također je navedeno kako se zakoni i drugi propisi doneseni na temelju Solventnosti II primjenjuju od 1. siječnja 2014. godine (čl. 1. t. b Direktive 2012/23/EU) dok je prvotni rok bio 1. siječnja 2013. godine. No, ni taj propisani rok nije ispoštovan jer su Direktivom 2013/58/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. godine o izmjeni direktive 2009/138/EU (Solventnost II) u pogledu roka za njezino prenošenje i roka za njezinu primjenu te datuma stavljanja izvan snage određenih direktiva (Solventnost I), *Official Journal of the European Union*, L 341, 18. prosinca 2013., dalje: Direktiva 2013/58/EU, propisani novi rokovi primjene Solventnosti II. Naime, prema rješenjima te direktive rok za prenošenje Solventnosti II u nacionalna zakonodavstva država članica EU-a produžen je do 31. siječnja 2015. godine dok je rok za primjenu Direktive produžen do 1. siječnja 2016. godine (čl. 1. Direktive 2013/58/EU).

²² Poslovni nastan društva znači njegovo sjedište ili bilo koju njegovu podružnicu (čl. 13., t. 12. Solventnosti II).

²³ Više o rješenjima Solventnosti II kao vodiču za poboljšanje solventnosti osiguravajućih društava u Sjedinjenim Američkim Državama vidi *Hayes* 2011-2012, 262–264.

vijestiti nadležno nadzorno tijelo svoje matične države članice, posebno o odštetnim zahtjevima za neživotno osiguranje – osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila.²⁴ Osiguranje od građanskopravne odgovornosti za upotrebu motornih vozila (dalje: osiguranje od AO-a) države članice EU-a propisuju kao obvezno osiguranje, što je iznimno važno za ugovaratelje osiguranja i žrtve prometnih nesreća. Naime, osiguranje od odgovornosti financijsko je jamstvo koje u stvarnosti čini gotovo nevažnom eventualnu financijsku insolventnost ili nelikvidnost štetnika.²⁵ Prema odredbi čl. 5. Direktive 2009/103/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. godine²⁶ u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila²⁷ i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti, svaka država članica dužna je poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi osigurala da je građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe vozila koja se uobičajeno nalaze na njezinu području pokrivena osiguranjem.²⁸ Europski osigurateljnopравни sustavi propisuju dužnost vlasnika vozila sklopiti ugovor o osiguranju od AO-a.²⁹ U pogledu sklopljenih ugovora o osiguranju od AO-a, društvo za osiguranje dužno je obavijestiti nadzorno tijelo matične države članice o učestalosti i prosječnom trošku odštetnih zahtjeva (čl. 159., st. 2. Solventnosti II).

Novi zahtjevi utemeljeni na rješenjima Solventnosti II preduvjet su poslovanja europskih osiguratelja pa se pojavila bojazan kako će nestručno postavljeni zahtjevi ugasiti mnoga osiguravajuća društva jer će previsoko postavljeni zahtjevi u pogledu kapitala rezultirati povećanjem premija osiguranja, a bez poboljšane sigurnosti korisnika osiguranja.³⁰ No, prema testiranju³¹ nove Solventnosti II regulative³² koje

²⁴ Vidi Prilog V. Solventnosti II (Podskupine neživotnog osiguranja u smislu čl. 159.) i Prilog I. Solventnosti II (Vrste neživotnog osiguranja).

²⁵ Čurković 2011, 79.

²⁶ Direktiva 2009/103/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. godine u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti, *Official Journal of the European Union*, 7. listopada 2009., L 263/11, 114–134, dalje: Direktiva 2009/103/EU.

²⁷ Vozilo znači svako motorno vozilo namijenjeno za kopneni promet, a koje pokreće mehanička snaga, ali koje se ne kreće po tračnicama, i svako priključno vozilo bilo da je priključeno ili nije (čl. 1., st. 1., t. 1. Solventnosti II).

²⁸ U pravni poredak RH Direktiva 2009/103/EU prenesena je Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu (dalje: ZOOP) iz 2013. godine (NN, br. 76/13) koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013. godine. Prema odredbi čl. 22., st. 1. ZOOP-a vlasnik vozila dužan je sklopiti ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu koju uporabom vozila može nanijeti trećim osobama zbog smrti, tjelesne ozljede, narušavanja zdravlja, uništenja ili oštećenja stvari.

²⁹ Više o ekonomskim kriterijima koji opravdavaju obvezatnost osiguranja od AO-a vidjeti *Faure* 2006, 149–168.

³⁰ Đurić, Jovanović 2015, 12. Više vidi *Gal*, *Sehrbrock* 2013, 295–318.

³¹ Više o testu solventnosti vidjeti *Heaton* 2007, 983–1006.

³² U svrhu implementacije novog regulatornog okvira Solventnosti II u RH HANFA je u razdoblju od listopada 2011. do svibnja 2012. provela Studiju kvantitativnih utjecaja (QIS studija) testirajući utjecaj

je provela Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (dalje: HANFA)³³ na sektoru osiguranja u RH, društva za osiguranje pokazala su stabilnost uz ispunjavanje potrebne razine kapitala i po novim strogim pravilima Solventnosti II.³⁴ Zakon o osiguranju (dalje: ZO)³⁵ uvodi nov sustav poslovanja i nadzora društava za osiguranje u EU-u u skladu s rješenjima Solventnosti II³⁶, usmjeren pružanju odgovarajuće zaštite, poboljšanju položaja korisnika osigurateljnih usluga – potrošača.³⁷ Iako je stečaj za moderna tržišta potreban da bi regulirao i održavao prije uspostavljeno funkcionirajuće tržišno gospodarstvo³⁸ te stoga može pomoći u rješavanju namirenja vjerovnika u slučaju insolventnosti dužnika³⁹, pravni okvir Solventnosti II neće onemogućiti stečaj osiguratelja.⁴⁰ Statusnopravne norme uređenja stečaja u hrvatskom pravnom sustavu sadržavaju: ZO (*lex specialis*) kojim se, među ostalim, uređuju i uvjeti za osnivanje, poslovanje i prestanak društva za osiguranje (predmetni propis sadrži posebne norme o podnošenju prijedloga za pokretanje stečajnog postupka protiv društava za osiguranje, odjeljak IX., čl. 284. – 294. ZO-a)⁴¹ te Stečajni zakon⁴² (*lex generalis*) koji uređuje pretpostavke za otvaranje stečajnog postupka, stečajni postupak, pravne posljedice njegova otvaranja i provedbe (čl. 1., st. 1., t. 2. Stečajnog zakona). Odredbom čl. 1. ZO-a propisano je kako se taj zakon primjenjuje na pitanja prestanka društva za osiguranje, društva za reosiguranje i društva za uzajamno osiguranje, no stečajni postupak nad društvom za osiguranje provest će se prema odredbama Stečajnog zakona (ako ZO nije drukčije propisao, čl. 284., st. 2. ZO-a).⁴³

novih odredaba direktive o Solventnosti II na poslovanje društava za osiguranje u RH. U odnosu na predmetnu Studiju doneseno je Izvješće o studiji kvantitativnih utjecaja (QIS studiji) Solvency II regulative društava za osiguranje i društava za reosiguranje u RH 2013.

³³ Više o zakonodavnom normiranju Hanfina nadzora osigurateljne aktivnosti vidi Zakon o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN 140/05, 12/12); Klopović 2006, 111–130.

³⁴ Pauković 2013, 3.

³⁵ Zakon o osiguranju (NN, br. 30/15), na snazi od 1. siječnja 2016. godine.

³⁶ Više o ciljanom stupnju usklađivanja prema Solventnosti II vidjeti Grgić 2013, 168–177.

³⁷ Pod pojmom potrošač podrazumijevaju se, u obveznom osiguranju od AO-a, i ugovaratelj osiguranja – osiguranik i oštećenik (treća oštećena osoba) koji ima pravo naknade štete od osiguratelja štetnika (*actio directa*) – tako Ćurković 2013, 54.

³⁸ Vuković, Bodul 2012, 645.

³⁹ Bodul, Vuković 2015, 181.

⁴⁰ Više o stečaju osiguratelja vidi Merkin, Hjalmarsson 2013, 259; Čolović, Petrović 2015, 34–36.

⁴¹ Predmetne odredbe u skladu su s rješenjima Solventnosti II.

⁴² Stečajni zakon NN 71/2015.

⁴³ Riječ je o odredbi koja je stupila na snagu 1. siječnja 2016. godine. Unutar istog članka određeno je kako rješenje o otvaranju stečajnog postupka nad društvom za osiguranje (uključujući i njegove podružnice) može donijeti nadležan sud u RH. Navedeni sud dužan je bez odgađanja obavijestiti Hanfu o donošenju rješenja o otvaranju stečajnog postupka nad društvom za osiguranje ako je moguće prije otvaranja tog postupka, a ako to nije moguće, odmah nakon otvaranja tog postupka. HANFA će nakon primljene obavijesti donijeti rješenje kojim će ukinuti rješenje o odobrenju za obavljanje poslova osiguranja društvu za osiguranje u stečaju te će istovremeno o tome obavijestiti nadzorna tijela drugih država članica (kao i o mogućim praktičnim učincima takva postupka).

3. SOLVENTNOST OSIGURATELJA TE ZAŠTITA OSIGURANIKA I DRUŠTVA ZA OSIGURANJE U STEČAJU

Društvo za osiguranje dužno je poslovati tako da je sposobno pravodobno ispuniti dospjele obveze te trajno sposobno ispunjavati sve svoje obveze (čl. 91., st. 2. ZO-a). Osim načela solventnosti, za osiguratelje i osiguranike bitno je i načelo likvidnosti koje predstavlja rizik da društvo za osiguranje ne bude u mogućnosti unovčiti svoja ulaganja i druga sredstva kako bi podmirilo svoje financijske obveze o njihovu dospijeću (čl. 3., st. 1., t. 45. ZO-a). Naime, likvidnost i solventnost poslovanja društva za osiguranje jamče se provedbom ZO-a.⁴⁴

Otvaranje stečaja nad osigurateljem pravnoposljedično utječe na postojanje ugovora o osiguranju. Stečajem osiguratelj prestaje gospodarski djelovati, pa i održavanje ugovora o osiguranju s takvim osigurateljem nema opravdanja.⁴⁵ Značajno je istaknuti kako ZO pravno normira pitanje statusa ugovora o osiguranju u slučaju stečaja. Odredbom čl. 285., st. 1. ZO-a propisano je da u slučaju stečaja društva za osiguranje kao osiguratelja ugovor o osiguranju prestaje nakon isteka trideset dana od otvaranja stečaja (riječ je o odredbi istovjetnoj i u čl. 947., st. 2. Zakona o obveznim odnosima, dalje: ZO-O⁴⁶).⁴⁷ Ta odredba iznimno je važna za sve osiguranike jer bi nakon otvaranja stečaja nad osigurateljem, osiguranik/ugovaratelj osiguranja bio primoran „potražiti“ novog osiguratelja, a za to vrijeme od 30 dana imao bi osigurateljno pokriće.⁴⁸ Iz navedenog proizlazi kako je solventnost osiguratelja vrlo važna činjenica o kojoj bi svaki vlasnik motornog vozila morao voditi posebnu pažnju zbog moguće štete koja može nastati vlasnicima motornih vozila (osiguranicima) u slučaju stečaja njihova osiguratelja.

3.1. Garancijski fond za zaštitu žrtava prometnih nesreća i Pravilnik o načinu obračuna i rokovima uplate doprinosa te načinu vođenja i uporabi imovine namijenjene za obveze Garancijskog fonda

Solventnost II u glavi I., poglavlju VIII. *Pravo poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga*, pododjeljku 2., čl. 150. – 152. normira pitanja osiguranja vlasnika vozila od odgovor-

⁴⁴ Jurić 2015, 60.

⁴⁵ Gorenc 2014, 1538.

⁴⁶ Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15.

⁴⁷ Ipak, važno je uočiti kako je do 1. siječnja 2016. godini u RH bilo na snazi rješenje iz čl. 224. ZO-a iz 2009. godine NN. 87/08 prema kojem su ugovori o osiguranju, koje je sklopilo društvo za osiguranje, prestali otvaranjem stečajnog postupka nad društvom za osiguranje (ova pravna norma bila je na snazi od 1. siječnja 2009. do 1. siječnja 2016.). U razdoblju od 1. siječnja 2006. do 31. prosinca 2008. ZO iz 2005. NN 151/2005 propisivao je kako ugovor o osiguranju koje je sklopilo društvo za osiguranje prestaje vrijediti istekom tridesetog dana od javnog oglašavanja o početku stečajnog postupka nad društvom za osiguranje u Narodnim novinama.

⁴⁸ Gorenc 2014, 1539.

nosti za štete nanese trećim osobama. Unutar odredbe čl. 150., st. 1. Solventnost II određuje da u slučajevima kad društvo za neživotno osiguranje, preko poslovnog nastana koji se nalazi u jednoj državi članici pokriva rizik (iz obveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika motornog vozila od odgovornosti za štete nanese trećim osobama) koji se nalazi u drugoj državi članici, država članica domaćin zahtijeva od tog društva da postane član i sudjeluje u financiranju svog nacionalnog ureda za osiguranje⁴⁹, odnosno nacionalnog garancijskog fonda.⁵⁰ Europske pravne norme obvezuju države članice EU-a da u odnosu na štete koje mogu nastati trećim osobama kao posljedica prometne nesreće uzrokovane nepoznatim ili neosiguranim motornim vozilom, stvore instituciju koja bi oštećenima jamčila naknadu štete. U vezi s ispunjavanjem te dužnosti, države članice ustrojile su garancijske fondove za zaštitu žrtava prometnih nesreća (dalje: garancijski fond).⁵¹ Prema odredbi čl. 43., st. 5. ZOOP-a, društvo za osiguranje ne smije obavljati poslove obveznih osiguranja u prometu ako nije član HUO-a.⁵² Naime, vrlo je važan segment poslovanja HUO-a i vođenje poslova Garancijskog fonda⁵³ osnovanog s ciljem pružanja zaštite oštećenima – žrtvama prometnih nesreća. Garancijski fond nije pravna osoba, čini ga imovina namijenjena za obveze Garancijskog fonda. Garancijski fond financiraju (formiraju) društva za osiguranje koja obavljaju poslove obveznih osiguranja u prometu⁵⁴,

⁴⁹ Nacionalni ured za osiguranje nacionalni je ured osiguratelja, profesionalna organizacija koja je utemeljena u skladu s Preporukom br. 5 koju je 25. siječnja 1949. usvojio Pododbor za cestovni promet Odbora za unutarnji promet Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu, a koja okuplja društva za osiguranje koja u jednoj državi imaju odobrenje za obavljanje poslova osiguranja motornih vozila od građanskopravne odgovornosti, a u RH Hrvatski ured za osiguranje (dalje: HUO), čl. 3., st. 1., t. 32. ZO-a.

⁵⁰ Nacionalni garancijski fond imovina je kojom upravlja nacionalni ured za osiguranje, a u RH Garancijski fond kojim upravlja HUO (čl. 3., st. 1., t. 33. ZO-a). Predmetna odredba o financiranju nacionalnog ureda za osiguranje, odnosno nacionalnog garancijskog fonda, implementirana je u hrvatsko zakonodavstvo odredbom čl. 68. ZO-a. Više o financiranju nacionalnog ureda za osiguranje, odnosno nacionalnog garancijskog fonda na području EU-a vidi *Jou, Heberton 2007, 129.*

⁵¹ Više o osnivanju i djelovanju garancijskih fondova u EU-u vidi *Mot, Faure 2014, 570–576.*

⁵² Riječ je o odredbi čiji sadržaj odgovara rješenju čl. 43. ZOOP-a iz 2005. (NN, br. 151/05). Naime, ZOOP-om iz 2005. zakonodavac je u hrvatskom pravnom sustavu propisao da društvo za osiguranje *smije* obavljati poslove obveznih osiguranja u prometu samo ako je član HUO-a (čl. 43.). ZOOP-om iz 2013. godine NN 76/13 propisano je kako društvo za osiguranje *ne smije* obavljati poslove obveznih osiguranja u prometu ako nije član HUO-a (čl. 43., st. 5.).

⁵³ Sredstva Garancijskog fonda posebna su imovina HUO-a (vodi se na posebnom računu HUO-a odvojeno od ostale imovine).

⁵⁴ Da bi društvo za osiguranje iz države članice EU-a moglo obavljati poslove obveznih osiguranja u prometu, mora postati članom HUO-a te sudjelovati u financiranju Garancijskog fonda (više vidi *Čurković 2013: 176*). Prema odredbi čl. 68., st. 2. ZO-a financijski doprinos za nacionalni ured za osiguranje, odnosno nacionalni garancijski fond izdvaja se samo za rizike – osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila koje pokriva sve vrste odgovornosti koje proizlaze iz upotrebe motornih vozila na vlastiti pogon koje se pokriva u sklopu pružanja usluga. Pri izračunu se u obzir uzimaju premijski prihodi društva za osiguranje iz te vrste osiguranja u državi članici domaćinu ili broj rizika u toj vrsti osiguranja koje se pokriva u toj državi članici.

uključujući i osiguranja od AO-a, uplaćujući doprinose⁵⁵ razmjerno brutopremiji⁵⁶ (ili broju rizika⁵⁷) ostvarenoj u određenoj vrsti obveznog osiguranja u tekućoj godini.⁵⁸ Tako se ostvaruje cilj sigurnog izvršavanja obveza Garancijskog fonda. Pravilnik propisuje način obračuna, rokove uplate doprinosa, način vođenja, uporabe imovine namijenjene za obveze Garancijskog fonda te način i rokove dostavljanja izvješća o stanju imovine namijenjene za obveze Garancijskog fonda (čl. 1.). Društva za osiguranje koja vode poslove obveznih osiguranja u prometu dužna su HUO-u, za slučaj nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja iz čl. 31. ZOOP-a⁵⁹, položiti instrument za osiguranje izvršenja obveza Garancijskog fonda po osnovi provođenja obveznih osiguranja u prometu (dalje: instrument). Predmetni instrument mora biti naplativ na prvi poziv HUO-a.⁶⁰ Najniži iznos na koji mora glasiti instrument utvrđuje se tako da se svota od 4 milijuna kuna uveća za iznos koji se dobije primjenom određenog postotka⁶¹ na osnovicu od 20 milijuna kuna (čl. 7., st. 1. Pravilnika). U slučaju nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja, društvo za osiguranje dužno je formirati pričuvu za štete, a HUO, ako ne bude mogao podmiriti sve obveze prema oštećenim osobama do iznosa na koji glasi položen instrument, preostale će obveze podmirivati na teret ukupnih sredstava Garancijskog fonda, s tim da će razliku sredstava iznad iznosa položenog instrumenta i ukupnih obveza naplatiti na teret raspoloživih sredstava društva u postupku stečaja ili likvidacije, a ako ni ta sredstva ne budu dostatna, preostale će obveze izmiriti sva društva za osiguranje koja obavljaju obvezna osiguranja u prometu razmjerno zaračunatoj brutopremiji osiguranja ili pak broju rizika u određenoj vrsti obveznog osiguranja u prometu u godini za koju se radi obračun (čl. 10. Pravilnika).

⁵⁵ Nadzorno tijelo (HANFA) propisuje način obračuna i rokove uplate doprinosa za Garancijski fond (čl. 45., st. 2. ZOOP-a). Stoga je na temelju predmetne odredbe HANFA donijela Pravilnik o načinu obračuna i rokovima uplate doprinosa te načinu vođenja i uporabi imovine namijenjene za obveze Garancijskog fonda, dalje: Pravilnik NN 139/06, 20/14.

⁵⁶ Riječ je o brutopremiji osiguranja. Pravilnikom je naglašeno kako je riječ o bruto zaračunatoj premiji osiguranja (čl. 3., st. 1. Pravilnika) iako to proizlazi i iz odredaba ZOOP-a.

⁵⁷ Broj rizika znači broj osiguranih vozila, plovila, zrakoplova i sl. (Čurković 2013, 186).

⁵⁸ Pri izračunu financijskog doprinosa u obzir se uzimaju prihodi društva za osiguranje iz te vrste osiguranja u državi članici domaćinu ili broj rizika u toj vrsti osiguranja koje se pokriva u toj državi članici (čl. 150., st. 2. Solventnosti II).

⁵⁹ Vidi više *infra*, bilj. 71.

⁶⁰ Čl. 6., st. 1. Pravilnika.

⁶¹ Postotak se utvrđuje kao udio zbroja zaračunate brutopremije ili broja rizika obveznih osiguranja u prometu pojedinog društva u zbroju navedene premije ili rizika svih društava, a na temelju podataka o premiji ili broju rizika iz prethodnog godišnjeg obračunskog razdoblja (čl. 7., st. 2. Pravilnika). Tijekom provođenja obveznih osiguranja u prometu društvo za osiguranje mora imati položen važeći instrument na najniže izračunat iznos, s tim da vrijeme važenja pojedinog instrumenta ne može biti kraće od godinu dana (čl. 7., st. 3. Pravilnika).

3.2. Pravo regresa prema osiguraniku

ZOOP je odredbom čl. 44., st. 12.⁶² propisao da u slučaju isplate odštetnog zahtjeva (naknade štete koju oštećene osobe nisu mogle naplatiti zbog nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja) iz sredstava Garancijskog fonda, HUO ima pravo regresa⁶³ prema osiguraniku (štetniku) koji je kod takva osiguratelja imao policu osiguranja. Iako bi kod osiguranja od odgovornosti regresni zahtjev protiv odgovorne osobe, koja je istovremeno i osiguranik, bio u suprotnosti sa samom svrhom osiguranja⁶⁴, kod obveznih osiguranja, posebno kod obveznog osiguranja od AO-a, kojih je cilj ne toliko sigurnost osiguranika i zaštita njegove imovine koliko sigurnost trećih oštećenih osoba, uvođenje osigurateljeva prava regresa prema, najčešće, osiguraniku, u određenim je situacijama nužno.⁶⁵ Odredbom čl. 44., st. 12. ZOOP-a propisano je pravo regresa HUO-a prema svakom od osiguranika ili ugovaratelja osiguranja⁶⁶ (ako je HUO iz Garancijskog fonda isplatio naknadu štete oštećenima koji nastale štete nisu mogle naplatiti zbog nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja), tj. pravo HUO-a naplatiti isplaćeni iznos odštete najviše do iznosa od 20.000,00 kuna iz istog štetnog događaja. Riječ je o odredbi kojom se kažnjava ugovaratelj osiguranja, ali i osiguranik u odnosu na kojeg HUO ima pravo regresa, ali samo u odnosu na one ugovaratelje osiguranja, odnosno osiguranike koji su prouzročili štetu čiju bi nadoknadu snosio štetnikov osiguratelj – društvo za osiguranje u stečaju. Navedeno se ne odnosi na osiguranike i ugovaratelje osiguranja čija društva za osiguranje nisu u stečaju.⁶⁷ Drugim riječima, osiguranik čiji je osiguratelj u stečaju može snositi negativne posljedice. Prva negativna posljedica stečaja štetnikova (osiguranikova) osiguratelja odnosi se na osiguranikov gubitak osigurateljnog pokrića. Naime, ugovor o osiguranju prestaje u roku od 30 dana od otvaranja stečaja pa se osiguranik izlaže opasnosti da zbog stečaja njegova osiguratelja namiri štetu oštećeniku⁶⁸ iako je imao valjano osigurateljno pokriće, tj. da ga oštećenici sudski terete

⁶² Ta odredba predstavlja novinu (implementirana je ZOOP-om iz 2013., a na snazi je od 1. srpnja 2013.).

⁶³ Isplatom osigurnine osiguratelj stječe osiguranikovo pravo na zahtjev za naknadu štete od trećih osoba koje su potpuno ili djelomično odgovorne za nastanak štete za koju je isplaćena osigurnina (*Pavić* 2009, 544).

⁶⁴ *Čurković* 2002, 30. Prema *Cigoju*, onaj tko osigurava odgovornost i zato plaća premiju, ne bi vidio smisla osiguranju ako bi osiguratelj od njega tražio regres iznosa isplaćenih s naslova obeštećenja treće osobe po osiguranikovo odgovornosti (*Cigoj* 1969, 323).

⁶⁵ *Čurković* 2002, 30.

⁶⁶ Regresni odnos pravni je odnos između osiguratelja i osiguranika koji se ne tiče oštećenika.

⁶⁷ Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu s Konačnim prijedlogom Zakona 2013, 18.

⁶⁸ Unatoč zakonskom ovlaštenju da odštetni zahtjev postavi izravno osiguratelju, oštećena osoba ne gubi pravo da naknadu za štetu potražuje od osiguranika (*Pavić* 2009, 330).

za iznos cjelokupne štete koju su pretrpjeli.⁶⁹ Druga je negativna posljedica stečaja osiguratelja dužnost podmiriti HUO na temelju njegova prava regresa prema osiguraniku (čl. 44., st. 12. ZOOP-a), čime osiguraniku nije više pružena apsolutna garancija i sigurnost da će za svoj novac dobiti plaćenu uslugu. Naime, osigurateljeva obveza isplate odštete u odnosu na osnovan odštetni zahtjev iz police osiguranja predstavlja „protuuslugu“ u odnosu na osiguranikovu dužnost plaćanja premije.⁷⁰

3.3. Pravo regresa prema društvu za osiguranje u stečaju

U slučaju nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja na osnovi pravomoćnog rješenja nadležnog trgovačkog suda, oštećena osoba može podnijeti odštetni zahtjev HUO-u koji je zakonski obavezan na naknadu štete oštećeniku.⁷¹ U slučaju kad HUO isplati štetu oštećeniku, a riječ je o štetnikovu osiguratelju (društvu za osiguranje) nad kojim je otvoren stečaj, HUO ima pravo na naknadu tih iznosa iz stečajne mase društva za osiguranje.⁷²

4. SOLVENTNOST OSIGURATELJA I ZAŠTITA ŽRTAVA PROMETNIH NESREĆA

Nastankom prometne nesreće oštećenik ima pravo na podnošenje tužbe za naknadu štete prema štetniku ili podnošenje odštetnog zahtjeva izravno štetnikovu osiguratelju. Iako je opće pravilo da oštećena osoba nema pravo izravno od osiguratelja potraživati naknadu štete jer s njim nije ni u kakvu ugovornom ili izvanugovornom odnosu⁷³, suvremen razvoj osigurateljnog tržišta⁷⁴ uvjetovao je pravo na podnošenje izravne tužbe (*actio directa*)⁷⁵ postojanjem opravdanih razloga⁷⁶ – veće sigurnosti naplate, pojednostavnjenja postupka, brzine u ostvarivanju naknade, udovoljavanja

⁶⁹ Bez obzira na to što je odštetno odgovorni vlasnik motornog vozila osiguran od AO-a i što je odgovornost osiguratelja ograničena do određene svote, to se ograničenje ne odnosi na vlasnika vozila te on odgovara za cijelu štetu (VSRH Rev x 493/2009 od 14. siječnja 2010. godine). Više vidi *Brežanski* 2011, 57–59.

⁷⁰ *Kochenburger, Salve* 2012, 245.

⁷¹ Više vidi čl. 31., st. 1. ZOOP-a.

⁷² Čl. 31., st. 3. ZOOP-a.

⁷³ *Pavić* 2005, 137.

⁷⁴ Na temelju odredbe čl. 18. Direktive 2009/103/EU države članice EU-a dužne su osigurati da svaka oštećena osoba kojoj je nastala šteta kao posljedica prometne nesreće ima pravo podnijeti izravnu tužbu prema osiguranikovu osiguratelju. Pravo oštećene osobe na podnošenje odštetnog zahtjeva po osnovi osiguranja iz čl. 2., st. 1. ZOOP-a neposredno odgovornom osiguratelju regulirano je odredbom čl. 11. ZOOP-a.

⁷⁵ Izravna ili direktna tužba predstavlja vrlo važno sredstvo koje je oštećenik ovlašten koristiti tako da neposredno – izravno, direktno od osiguranikova osiguratelja zahtijeva naknadu štete i time ostvari potpunu pravnu zaštitu vlastitih interesa ugroženih radnjom ili propustom osiguranika ili neovisno o njegovoj odgovornosti za nastalu štetu, ali uvažavajući činjenicu da je ona nastala oštećeniku motornim vozilom osiguranika koji je imao sklopljen ugovor o osiguranju od AO-a.

⁷⁶ Pravo na izravnu tužbu ne postoji ako nije zakonom propisano.

zahtjevu javnog poretka da se što je moguće prije uspostavi prijašnje stanje narušeno štetnom radnjom itd., čime se posredno utječe na poboljšanje pravnog položaja oštećenika⁷⁷ omogućujući mu jednostavnije, brže i sigurnije ostvarivanje naknade nastale štete.⁷⁸ To podrazumijeva da oštećeni postaje aktivno legitimiran, tj. stječe ovlaštenje pokrenuti parnicu protiv osiguratelja odgovornosti.⁷⁹ Pravna zaštita oštećenika očituje se u činjenici da se pronašlo rješenje kako da oštećenik ostvari naknadu nastale štete i u situacijama kad štetnik (osiguranik) postane nesposoban za plaćanje nastale štete ostavljajući oštećenika (kao tužitelja) bez naknade.

Iako je najjači argument uvođenja obveznih osiguranja od odgovornosti opasnost od potencijalne štetnikove nesposobnosti za plaćanje, pitanje stečaja osiguratelja (štetnikova, osiguranikova osiguratelja), tj. osigurateljeve nesposobnosti ispunjavanja ugovorom preuzetih obveza nije smatrano kao pitanje na koje bi trebalo usmjeriti posebnu pozornost. No, zanimljivo je uvidjeti kakva je pravna zaštita oštećenika ako podnesu odštetni zahtjev prema štetnikovu osiguratelju koji je postao nesolventan. U slučaju nastanka prometne nesreće te nesposobnosti plaćanja ugovorom preuzetih obveza štetnikova osiguratelja, zaštita trećih nedužnih žrtava prometnih nesreća dovedena je u pitanje zbog nemogućnosti ostvarivanja naknada nastale štete od osiguratelja koji je pod stečajem.⁸⁰ U odnosu na predmetne štete u RH ustrojen je kompenzacijski fond – Garancijski fond koji, među ostalim, pokriva i štete koje je inače dužan snositi štetnikov (osiguranikov) osiguratelj, tj. društvo za osiguranje koje je u stečaju. Prema odredbi čl. 44., st. 1., t. 8. ZOOP-a, Garancijski je fond imovina HUO-a namijenjena izvršenju obveza po osnovi šteta koje oštećene osobe nisu mogle naplatiti zbog nastupanja razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja na temelju čl. 31. ZOOP-a.⁸¹ Predmetnom odredbom propisano je kako u slučaju nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja⁸² na osnovi pravomoćnog rješenja nadležnog trgovačkog suda, oštećena oso-

⁷⁷ Više vidi *Jakovina* 2006, 152–171.

⁷⁸ *Ilić* 1986: 1399. Eliminiranje posrednika između oštećenika i osiguratelja omogućava najbržu i najkvalitetniju naknadu štete.

⁷⁹ *Pavić* 2009, 329.

⁸⁰ Više o nesposobnosti za plaćanje (insolventnosti) kao stečajnom razlogu vidi *Bodul, Vuković* 2015, 191.

⁸¹ Zakonodavac je čl. 44., st. 1., t. 9. ZOOP-a propisao kako je Garancijski fond imovina HUO-a namijenjena i izvršenju obveza po osnovi osiguranog iznosa ako vlasnik vozila koje služi za prijevoz putnika suprotno odredbi čl. 21. ZOOP-a nije sklopio ugovor o osiguranju putnika u javnom prometu od posljedica nesretnog slučaja ili ako osigurani iznos nije isplaćen zbog nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja na temelju čl. 31. ZOOP-a. Dakle, riječ je o situacijama kad Garancijski fond pruža potrošačima (oštećenicima) zaštitu od rizika neisplate po odštetnim zahtjevima u slučaju stečaja društva za osiguranje, tj. osigurateljevom nemogućnošću izvršavanja obveza na temelju sklopljenog ugovora o osiguranju od AO-a.

⁸² Odredba čl. 31., st. 1. ZOOP-a o naknadi štete u slučaju nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja, nije u skladu s ciljem ZOOP-a: štititi treće osobe u slučaju prestanka osiguratelja zbog stečaja, a ne zbog bilo kojeg razloga (tako *Čurković* 2013, 183).

ba može podnijeti odštetni zahtjev HUO-u zahtijevajući naknadu štete najviše do iznosa od 42.750.000,00 kuna (po štetnom događaju bez obzira na broj oštećenika) u slučaju štete zbog smrti, tjelesne ozljede i oštećenja zdravlja, odnosno u iznosu od 8.550.000,00 kuna (po štetnom događaju bez obzira na broj oštećenika) u slučaju uništenja ili oštećenja stvari.⁸³

ZOOP iz 2013. godine unosi novinu⁸⁴ u hrvatski osigurateljnopравни sustav kojom se dotadašnja neograničena⁸⁵ odgovornost Garancijskog fonda ograničava. Ipak, ograničenje odgovornosti Garancijskog fonda odnosi se na sredstva koja se isplaćuju iz Garancijskog fonda na temelju čl. 44., st. 1., t. 8. i 9. ZOOP-a zbog nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja (čl. 44., st. 11. ZOOP-a).⁸⁶ Odredba o ograničenju sredstava koja se isplaćuju iz Garancijskog fonda ima dvostruku svrhu: a) zaštititi financijsko poslovanje Garancijskog fonda; b) zaštititi financijsko poslovanje društva za osiguranje, posebice u svjetlu mogućih pravaca razvoja tržišta nakon pristupa RH EU-u.⁸⁷ Tom se odredbom štite osiguratelji koji su po dosadašnjem rješenju morali pokriti cjelokupnu štetu nastalu u takvu slučaju, što bi onda dovelo do domino-efekta koji bi sa sobom povukao i stečaj i druge osiguratelje.⁸⁸ Ovdje je važno uočiti kako formulacija „razlozi za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja“ nije odgovarajuća jer društvo za osiguranje može prestati iz raznovrsnih razloga, a nije svaki prestanak osiguravajućeg društva razlog za uspostavu obveza Garancijskog fonda.⁸⁹ Također, neodgovarajućom smatramo i odredbu da se ograničava odgovornost Garan-

⁸³ Navedeni iznosi predstavljaju najnižu osiguranu svotu na temelju ugovora o osiguranju od AO-a. Riječ je o iznosima koji su usuglašeni s iznosima propisanim čl. 9. Direktive 2009/103/EZ, povećanim iznosima najniže osigurane svote (do 1. srpnja 2013. godine najniža osigurana svota za štete zbog smrti, tjelesne ozljede i oštećenja zdravlja iznosila je do 6.500.000,00 kuna dok je najniža osigurana svota za štete nastale uništenjem ili oštećenjem stvari iznosila do 1.500.000,00 kuna) na koju se mora sklopiti ugovor o obveznom osiguranju od AO-a čime se ograničava obveza osiguratelja – predmetno rješenje u primjeni je od 1. srpnja 2013. godine.

⁸⁴ U primjeni od 1. srpnja 2013. godine.

⁸⁵ Do izmjena i dopuna ZOOP-a iz 2013. svi su osiguratelji (koji su obavljali poslove obveznih osiguranja od AO-a) solidarno snosili gubitke Garancijskim fondom u odnosu na štete koje su nastale oštećenjima kao posljedica stečaja štetnikova osiguratelja. Više o zaštiti oštećenika od vozača motornog vozila osiguranog kod osiguratelja koji ne može izvršavati svoje obveze zbog stečaja društva prema rješenjima ZOOP-a iz 2005. godine vidjeti *Čurković 2007, 262–264.*

⁸⁶ Prema odredbi čl. 11., st. 1., t. 8. i 9. ZOOP-a Garancijski fond imovina je HUO-a namijenjena izvršenju obveza, među ostalim, i po osnovi a) štete koje oštećene osobe nisu mogle naplatiti zbog nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje odnosno stečaja (t. 8.); osiguranog iznosa ako vlasnik vozila koje služi za prijevoz putnika nije sklopio ugovor o osiguranju putnika u javnom prometu od posljedica nesretnog slučaja ili ako osigurani iznos nije isplaćen zbog nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja (t. 9.).

⁸⁷ Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu s Konačnim prijedlogom zakona 2013., 2.

⁸⁸ *Gajski 2013.* <http://www.svijetosiguranja.eu/hr/clanak/2013/6/od-1.-srpnja-po-novim-pravilima,334,10928.html> (12.05.2016.).

⁸⁹ *Čurković 2007, 183.*

cijskog fonda u odnosu na štete nastale neosiguranim sredstvom javnog prijevoza, tj. za štete nastale uporabom prijevoznih sredstava u javnom prometu (čiji vlasnik nije sklopio ugovor o osiguranju putnika u javnom prometu od posljedica nesretnog slučaja), a njihovom je uporabom nastala šteta putnicima u javnom prometu. Naime, zakonodavac ne ograničava odgovornost Garancijskog fonda ni u odnosu na štete nastale sljedećim neosiguranim prijevoznim sredstvima: a) motornim vozilom (motornim vozilom čiji vlasnik nije sklopio ugovor o osiguranju od odgovornosti za štete koju uporabom motornog vozila mogu nastati trećim osobama); b) zrakoplovom (zrakoplovom čiji zračni prijevoznik, odnosno operator zrakoplova, nije sklopio ugovor o osiguranju od odgovornosti za štete nanesene trećim osobama i putnicima); c) brodicom, odnosno jahtom (brodicom, odnosno jahtom, čiji vlasnik nije sklopio ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu koju uporabom brodice, odnosno jahte, može nanijeti trećim osobama zbog smrti, tjelesne ozljede ili narušavanja zdravlja).

Odredba o ograničenju ne odnosi se na odštetne zahtjeve, nego na sredstva za isplatu šteta zbog nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja.⁹⁰ Predmetna sredstva ograničena su u jednoj kalendarskoj godini na 0.5 % od ukupno zaračunate brutopremije obveznih osiguranja u prometu u prethodnoj kalendarskoj godini i isplaćuju se isključivo iz sredstava Garancijskog fonda koja su namijenjena izvršenju obveza iz čl. 44., st. 1., t. 8. i 9. ZOOP-a. Stoga su prava oštećenih na naknadu štete dovedena u pitanje jer bi u slučaju stečaja malo većeg osiguratelja Garancijski fond godinama isplaćivao odštetne zahtjeve trećih oštećenih osoba, što dovodi u pitanje smisao i svrhu takva ograničenja.⁹¹ To pak znači da je zaštita oštećenih svedena na vrlo problematičnu razinu koja im ne jamči naknadu (potpune) štete, a što je suprotno smislu uvođenja obveznog osiguranja u prometu⁹², tj. zaštiti potencijalnih oštećenika.⁹³ Nadalje, štetnik (osiguranik) osiguratelja u stečaju ostao bi odgovoran oštećeniku za štetu, tj. oštećenik bi od štetnika mogao tražiti naknadu štete.

5. TRAŽBINE IZ OSIGURANJA – TRAŽBINE VIŠIH ISPLATNIH REDOVA PREMA ODREDBI ČL. 289. ZO-A

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju iz 2013. godine (dalje: ZO/2013)⁹⁴ u pravni poredak RH prenesena su rješenja Direktive 2001/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. ožujka 2001. godine o reorganizaciji i likvidaciji

⁹⁰ Ćurković 2015, 214.

⁹¹ Ćurković 2015, 215.

⁹² Ćurković 2007, 184.

⁹³ Detaljnije vidi Ćurković 2004, 150.

⁹⁴ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju iz 2013. godine NN 54/2013, na snazi od 1. srpnja 2013. do 1. siječnja 2016.

društava za osiguranje⁹⁵ koja se primjenjuje na reorganizacijske mjere i postupke likvidacije⁹⁶ koji se odnose na društva za osiguranje (čl. 1.).⁹⁷ Prema odredbi čl. 10., st. 1. Direktive 2001/17/EU države članice EU-a dužne su, u odnosu na potraživanja iz osiguranja, osigurati da potraživanja iz osiguranja imaju prednost u odnosu na druga potraživanja prema društvu za osiguranje. Riječ je, dakle, o pravnom normiranju isplatnih redova u slučaju stečaja društava za osiguranje ostavljajući državama članicama pravo da unutar nacionalnog zakonodavstva normiraju pitanje postupanja s potraživanjima iz osiguranja osiguravajući pravo prvenstva osigurateljnim odštetnim zahtjevima u odnosu na druga potraživanja koja postoje prema društvu za osiguranje.⁹⁸ Tražbine iz ugovora o osiguranju ubrajamo u tražbine viših isplatnih redova, što znači da vjerovnici tražbina iz zakonom propisanih vrsta osiguranja⁹⁹ imaju pravo na odvojeno namirenje iz stečajne mase prema redosljedu tražbina prvog višeg isplatnog reda (čl. 289. ZO-a).¹⁰⁰ Tražbinama prvog višeg isplatnog reda, osim onih utvrđenih Stečajnim zakonom¹⁰¹, pripadaju i tražbine HUU-a za izvršene

⁹⁵ Direktiva 2001/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. ožujka 2001. godine o reorganizaciji i likvidaciji društava za osiguranje, *Official Journal of the European Union*, L 11., 20. travnja 2001., dalje: Direktiva 2001/17/EU. Važno je naglasiti kako predmetna direktiva nema cilj uskladiti nacionalna zakonodavstva država članica EU-a u pogledu reorganizacijskih mjera i postupaka likvidacije, nego osigurati uzajamno priznavanje reorganizacijskih mjera i zakonodavstva o likvidaciji koje su države članice EU-a donijele u pogledu društava za osiguranje. Više o implementaciji predmetne direktive u europska nacionalna zakonodavstva vidjeti *Pannen* 2007, 36–41.

⁹⁶ Prema podredbi čl. 2., st. 1. pod d) Direktive 2001/17/EU postupci likvidacije obuhvaćaju sveukupne postupke koji uključuju unovčenje imovine društva za osiguranje i raspodjelu sredstava među vjerovnicima, dioničarima, odnosno članovima na odgovarajući način, što nužno uključuje intervenciju upravnih ili sudskih tijela države članice, a tu se ubrajaju i sveukupni postupci koji se zaključuju nagodbom ili sličnom mjerom; pritom je nevažno jesu li postupci pokrenuti zbog insolventnosti ili ne i bez obzira na to jesu li redovni ili prisilni.

⁹⁷ Rješenja predmetne direktive u hrvatsko zakonodavstvo prenosi ZOOP iz 2013. godine čija su rješenja bila na snazi od 1. srpnja 2013. do 1. siječnja 2016.

⁹⁸ Detaljnije vidi *Šulejić* 2007, 18–19.

⁹⁹ Riječ je o sljedećima tražbinama: 1. tražbine iz ugovora o životnom osiguranju i ostalih ugovora o osiguranju za koje se primjenjuju slične tablice vjerodostojnosti i izračuni kao i za životna osiguranja za obveze za pokriće kojih je društvo za osiguranje dužno oblikovati matematičke pričuve, a koje se nisu mogle namiriti iz imovine za pokriće matematičke pričuve; 2. tražbine iz ugovora o neživotnim i drugim osiguranjima za obveze za pokriće kojih je društvo za osiguranje dužno oblikovati tehničke pričuve prema računovodstvenim propisima osim matematičke pričuve, na ime naknade štete za štetne događaje koji su nastupili prije prestanka ugovora o osiguranju i na ime povrata dijela premije plaćene za razdoblje nakon prestanka ugovora o osiguranju. Osim ovih tražbina iz navedenih vrsta osiguranja u tražbine prvih viših isplatnih redova ubrajamo i tražbine HUU-a za izvršene isplate iz Garancijskog fonda na ime naknade isplaćenog iznosa štete koje oštećene osobe nisu mogle naplatiti od društva za osiguranje zbog otvaranja stečaja nad društvom za osiguranje.

¹⁰⁰ Riječ je o odredbi koja je stupila na snagu 1. siječnja 2016. godine.

¹⁰¹ U tražbine prvog višeg isplatnog reda ulaze tražbine radnika i prijašnjih dužnikovih radnika nastale do dana otvaranja stečajnog postupka iz radnog odnosa u ukupnom brutoiznosu, otpremnine do iznosa propisanog zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom i tražbine po osnovi naknade štete pretrpljene zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti (čl. 138., st. 1. Stečajnog zakona).

isplate iz Garancijskog fonda na ime naknade isplaćenog iznosa štete koje oštećene osobe nisu mogle naplatiti od društva za osiguranje zbog otvaranja stečaja nad društvom za osiguranje.¹⁰² Zanimljivo je kako je zakonodavac u odnosu na rješenje koje je prethodilo tom zakonskom rješenju odredbom čl. 227., st. 1., t. 3. ZO/2008 propisivao da se u tražbine viših isplatnih redova ubrajaju tražbine HUU-a za izvršene isplate iz Garancijskog fonda iz čl. 44., st. 1., t. 8. i 9. ZOOP-a¹⁰³ na ime naknade isplaćenog iznosa štete koje oštećene osobe nisu mogle naplatiti od društva za osiguranje zbog otvaranja stečaja nad društvom za osiguranje. Prema sadašnjem normativnom rješenju, ZO proširuje pravo HUU-a da kao utvrđene tražbine prvog višeg isplatnog reda ostvari pravo na naknadu izvršenih isplata iz Garancijskog fonda ne navodeći izričito da je riječ o tražbinama za izvršene isplate iz Garancijskog fonda iz čl. 44., st. 1., t. 8. i 9. ZOOP-a. To je rješenje povoljnije za HUU jer mu osigurava pravo na naplatu tražbina (isplaćenih iz sredstava Garancijskog fonda) koje oštećenici nisu mogli naplatiti od društva za osiguranje u stečaju pod pretpostavkom da u stečajnoj masi ima sredstava za naplatu tražbina prvog višeg isplatnog reda.

6. ZAKLJUČAK

Konačna primjena jedinstvenog pravnog okvira Solventnosti II, koji bi trebao pridonijeti pozitivnim učincima na cjelokupno poslovanje društava za osiguranje na europskom osigurateljnog tržištu osiguravajući dugoročnu stabilnost financijskog i osigurateljnog sektora, započela je 1. siječnja 2016. godine. Razlozi odgode roka prenošenja Solventnosti II u nacionalna zakonodavstva država članica EU-a opravdavaju se ciljevima izbjegavanja pretjeranog opterećenja država članica EU-a zakonodavnim obvezama prema rješenjima Solventnosti II te omogućavanjem nadzornim tijelima i društvima za osiguranje da se što kvalitetnije pripreme za primjenu nove nadzorne strukture.

Modernizirani sustav upravljanja i nadzora europskih društava za osiguranje, utemeljen na Solventnosti II pruža bolju zaštitu potrošačima osigurateljnih usluga osiguravanjem primjerene razine kapitala osiguratelja. Solventnost II donosi nova pravila solventnosti koja su iznimno značajna za osiguratelja, ali i za osiguranika jer se nastoji smanjiti rizik osigurateljeve nemogućnosti ispunjenja financijskih obveza zbog financijskih poteškoća ili stečaja te se ujedno teži promicanju povjerenja u financijsku stabilnost osigurateljnog sektora.¹⁰⁴ No, na europskoj razini ne postoji jedinstveno pravno rješenje koje bi na sustavan i cjelovit način normiralo stečaj osiguratelja od AO-a. Navedena problematika posebno je zanimljiva ako se uoči da

¹⁰² Čl. 289., st. 1., t. 3. ZO-a.

¹⁰³ Predmetno rješenje bilo je na snazi od 1. siječnja 2009. do 1. siječnja 2016.

¹⁰⁴ *Brown, Klein* 2012, 241.

nova pravila solventnosti poslovanja društva za osiguranje koja jamči Solventnost II neće onemogućiti stečaj osiguratelja. Cijeneći činjenice kako je osiguranje od AO-a u praksi najzastupljenija vrsta obveznih osiguranja u prometu te da EU propisuje obvezatnost osiguranja građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornog vozila prema rješenjima Direktive 2009/103/EU, zaključujemo da sklapanje predmetnog ugovora ne pruža osiguraniku jamstvo osigurateljnog pokrića. Zbog prestanka gospodarskog djelovanja (stečaja) društva za osiguranje u roku od 30 dana od otvaranja stečaja prestaje ugovor o osiguranju. Protekom navedenog roka svi osiguranici tog društva za osiguranje gube osigurateljno pokriće. U radu su analizirane pravne posljedice prava regresa HUO-a prema osiguraniku (štetniku čiji je osiguratelj u stečaju, odnosno pravo HUO-a da naplatiti od tog osiguranika isplaćeni iznos štete najviše do iznosa od 20.000,00 kuna iz istog štetnog događaja pa osiguranik, osim gubitka osigurateljnog pokrića, ima i dužnost podmiriti HUO na temelju njegova regresnog zahtjeva) kao i pravo regresa HUO-a prema društvu za osiguranje u stečaju (pravo HUO-a na naknadu iznosa isplaćenog odštetnog zahtjeva koje je HUO u slučaju stečaja društva za osiguranje bio zakonski obvezan namiriti oštećenima).

Poseban naglasak u radu stavljen je na zaštitu žrtava prometnih nesreća (oštećenika) u slučaju nemogućnosti ostvarivanja naknade nastale štete od štetnikova osiguratelja koji je pod stečajem. U navedenom slučaju oštećenima je omogućeno podnijeti odštetni zahtjev HUO-u koji je, na temelju zakonske norme, dužan navedene štete isplatiti. Zakonodavac je izričito propisao kako je navedeno pravo uvjetovano postojanjem pravomoćnog rješenja nadležnog trgovačkog suda o stečaju društva za osiguranje ta da oštećenici imaju pravo zahtijevati naknadu imovinske ili neimovinske štete najviše do zakonom propisanih iznosa. Također, u radu je analizirana novina hrvatskog osigurateljnopravnog sustava kojom se dotadašnja neograničena odgovornost Garancijskog fonda ograničava u slučajevima kad se predmetna sredstva isplaćuju zbog nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja. Riječ je o ograničavanju sredstava za isplatu šteta u jednoj kalendarskoj godini na 0.5 % od ukupno zaračunate premije obveznih osiguranja u prometu u prethodnoj kalendarskoj godini. Stoga je i zaštita oštećenika svedena na problematičnu razinu jer bi, u slučaju stečaja malo većeg osiguratelja, Garancijski fond godinama isplaćivao odštetne zahtjeve oštećenima ne jamčeći im naknadu potpune štete. U radu su posebno analizirane najnovije odredbe Pravilnika o polaganju instrumenta za osiguranje izvršenja obveza Garancijskog fonda po osnovi provođenja obveznih osiguranja u prometu.

Tražbine HUO-a za izvršene isplate iz Garancijskog fonda na ime naknade isplaćenog iznosa štete koju oštećenici nisu mogli naplatiti od društva za osiguranje u stečaju, tražbine su viših isplatnih redova omogućavajući vjerovnicima odvojeno namirenje

iz stečajne mase prema redosljedu tražbina prvog višeg isplatnog reda. Riječ je o povoljnijem rješenju u odnosu na HUO jer osigurava pravo na naplatu navedenih tražbina pod pretpostavkom da u stečajnoj masi ima dovoljno sredstva za naplatu tražbina prvog višeg isplatnog reda.

Pružajući odgovarajuću zaštitu potrošačima – osiguranicima, oštećenicima u slučaju obveznog osiguranja od AO-a, RH slijedi rješenja europske pravne stečevine. Stupanjem na snagu ZO-a (1. siječnja 2016. godine) u hrvatski osigurateljni sustav uveden je nov sustav poslovanja i nadzora društva za osiguranje u EU-u prema pravilima Solventnosti II. Također, stupanjem na snagu ZOOP/2013 (1. srpnja 2013. godine), u hrvatski osigurateljni sustav prenesena su rješenja Direktive 2009/103/EU. Neupitno je kako će prilagodba nacionalnih zakonodavstva europskim pravilima Solventnosti II zasigurno poboljšati nadzor nad europskim osigurateljima i doprinijeti jačanju pravne sigurnosti.

LITERATURA

1. Bodul, D.; Vuković, A. 2015. *(Još jedna) reforma stečajnog zakonodavstva – funkcionalizacija stečajnopravne zaštite ili placebo efekt?* Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci. 36:1, 181.
2. Brežanski, J. 2011. *Odgovornost za štetu od opasne stvari izazvane motornim vozilom u pogonu.* Odgovornost za štetu i osiguranje od odgovornosti za štetu. Inženjerski biro. Zagreb.
3. Brown, C.; Klein, R. W. 2012. *Insurance solvency regulation: A new world order?* Research Handbook on International Insurance Law and Regulation. Edward Elgar Publishing. UK.
4. Cigoj, S. 1969. *Odgovornost automobilista in zavarovanje.* Uradni list SR Slovenije. Ljubljana.
5. Ciumas, C.; Oniga, A.; Popa, I. 2015. *The rating of insurance companies during the financial crisis.* Procedia Economics and Finance. 32, 1494–1504.
6. *Council Resolution on the Consumer Policy Strategy 2007-2013.* Official Journal of the European Union. C 166. 20. 7. 2007.
7. Čolović, V.; Petrović, Z. 2015. *Sporna pitanja regulisanja stečaja osiguravajućih društava u Srbiji i usklađivanje sa Direktivom 2001/17/EZ.* Evropska revija za pravo osiguranja. 4., 34-36.
8. Ćurković, M. 2002. *Pravo regresa (subrogacije) osiguratelja.* Pravo i porezi. 11:1, 30.
9. Ćurković, M. 2004. *Odgovornost osiguratelja za štetu na temelju obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti.* Odgovornost za štetu. Inženjerski biro. Zagreb.
10. Ćurković, M. 2007. *Obvezna osiguranja u prometu.* Inženjerski biro. Zagreb.
11. Ćurković, M. 2011. *Osiguranje od odgovornosti za štete.* Odgovornost za štetu i osiguranje od odgovornosti za štetu. Inženjerski biro. Zagreb.
12. Ćurković, M. 2013. *Komentar Zakona o obveznim osiguranjima u prometu.* Inženjerski biro. Zagreb.
13. Ćurković, M. 2015. *Zaštita žrtava cestovnog prometa kroz instituciju Garancijskog fonda.* SORS 2015.

14. Direktiva 2009/103/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. god. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti. Official Journal of the European Union. L 263. 7. 10. 2009.
15. Direktiva 2001/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. ožujka 2001. godine o reorganizaciji i likvidaciji društava za osiguranje. Official Journal of the European Union. L 110. 20. 4. 2001.
16. Direktiva 2009/138/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. godine o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II). Official Journal of the European Union. L 335. 17. 12. 2009.
17. Direktiva 2012/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 12. rujna 2012. godine o izmjeni direktive 2009/138/EU (Solventnost II) u pogledu roka za njezino prenošenje i roka za njezinu primjenu te datuma stavljanja izvan snage određenih direktiva. Official Journal of the European Union. L 249. 12. 9. 2012.
18. Direktiva 2013/58/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. godine o izmjeni direktive 2009/138/EU-a (Solventnost II) u pogledu roka za njezino prenošenje i roka za njezinu primjenu te datuma stavljanja izvan snage određenih direktiva (Solventnost I). Official Journal of the European Union. L 341. 18. 12. 2013.
19. Đurić, Z.; Jovanović, Z. 2015. *Izazovi u primeni Direktive o solventnosti II u Srbiji*. Europska revija za pravo osiguranja. 4, 12.
20. Faure, M. G. 2006. *Economic Criteria for Compulsory Insurance*. The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practices. 31, 149–168.
21. Gajski, Z. 2013. *Od 1. srpnja po novim pravilima*. Svijet osiguranja. Zagreb. <http://www.svijetosiguranja.eu/hr/clanak/2013/6/od-1.-srpnja-po-novim-pravilima,334,10928.html> (pristupljeno 12. svibnja 2016.)
22. Gal, J.; Sehrbrock, D. 2013. *Taking Stock of the Solvency II Reform Project: Towards a New European Insurance Supervisory Framework*. European Public Law. 19:2, 295–318.
23. Gorenc, V. 2014. *Komentar Zakona o obveznim odnosima*. Narodne novine. Zagreb.
24. Grgić, M. 2013. *Harmonizacija propisa iz područja osiguranja i reosiguranja putem pravnog okvira Solventnost II*. Zagrebačka pravna revija. Zagreb. 2:2, 180.
25. Hayes, D. 2011.–2012. *Utilizing Solvency II to improve insurer solvency regulation in the United States*. Journal of Transnational Law & Policy. 21:1, 262–264.
26. Heaton, J. B. 2007. *Solvency Test*. The Business Lawyer. 62:3, 983–1006.
27. Heiss, H. 2011. *Insurance Contract Law Between Business Law and Consumer Protection*. Springer Science & Business Media. Netherlands.
28. Ilić, A. 1986. *Položaj oštećenika u odnosu na zajednicu osiguranja imovine i lica*. Naša zakonitost. 39:10, 1399.
29. Izvješće o studiji kvantitativnih utjecaja (QIS studiji) Solvency II regulative društava za osiguranje i društava za reosiguranje u RH. 2013. www.hanfa.hr/getfile/38841/QISstudija2013_2.PDF (pristupljeno 15. ožujka 2016.).

30. Jakovina, D. 2006. *Položaj oštećenika prema Zakonu o obveznim osiguranjima u prometu*. Novi propisi iz osiguranja. Inženjerski biro. Zagreb.
31. Jou, S.; Heberton, B. 2007. *Insurance fraud in Taiwan: Reflections on regulatory effort and criminological complexity*. International Journal of the Sociology of Law. 35, 129.
32. Jurić, D. 2015. *Sustav upravljanja u društvima za osiguranje prema Zakonu o osiguranju iz 2015. godine u Republici Hrvatskoj*. Evropska revija za pravo osiguranja. Beograd. 2., 53-54.
33. Klopović, B. 2006. *Nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje*. Novi propisi iz osiguranja. Inženjerski biro. Zagreb.
34. Kochenburger, P.; Salve, P. 2012. *An Introduction to insurance regulation*. Research Handbook on International Law and Regulation. Edward Elgar Publishing. UK.
35. Letica G.; Šikić, I. 2012. *Kapitalni zahtjevi za osigurateljne rizike*. Industrija osiguranja u Hrvatskoj. Grafit-Gabrijel. Zagreb.
36. Marković, N. 2006. *Osnivanje i prestanak društava za osiguranje*. Novi propisi iz osiguranja. Inženjerski biro. Zagreb.
37. Matijaca, M.; Maćina, I. 2012. *Upravljanje operativnim rizikom*. Industrija osiguranja u Hrvatskoj. Grafit-Gabrijel. Zagreb.
38. Merkin, R.; Hjalmarsson, J. 2013. *Compendium of Insurance Law*. Informa. USA.
39. Mot, J.; Faure, M. G. 2014. *Special Insurance Systems for Motor Vehicle Liability*. The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice. 39, 570–576.
40. Pannen, K. 2007. *European Insolvency Regulation: Commentary De Gruyter Commentaries on European Law*. Walter de Gruyter. Berlin.
41. Pavić, D. 2005. *Ugovor o pomorskom osiguranju*. Zbornik radova sa savjetovanja Pomorski zakonik RH i druge novine iz područja pomorskog i prometnog prava. Rijeka.
42. Pavić, D. 2009. *Ugovorno pravo osiguranja*. Tectus. Zagreb.
43. Pauković, H. 2012. *Instrumenti zaštite potrošača u osiguranju*. Industrija osiguranja u Hrvatskoj. Grafit-Gabrijel. Zagreb.
44. Pauković, H. 2013. *Pospješiti prepoznatljivost osiguratelja kao institucionalnih ulagača*. Suvremena trgovina 2, 3. <http://www.suvremena.hr/25321.aspx> (pristupljeno 6. lipnja 2016.).
45. Peleckiene, V.; Peleckis, K. 2014. *Solvency II assumptions for increasing the international competitiveness of EU insurance industry*. Procedia – Social and Behavioral Science. 110, 823–825.
46. Pravilnik o načinu obračuna i rokovima uplate doprinosa te načinu vođenja i uporabi imovine namijenjene za obveze Garancijskog fonda (NN, br. 139/06, 20/14).
47. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, VSRH Rev x 493/2009 od 14. siječnja 2010. godine.
48. Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu s Konačnim prijedlogom zakona. 2013. http://www.iusinfo.hr/ParlamentDocs/..%5CApendix%5C/RDOCSB_HR/%5Cent_id_14199.PDF (pristupljeno 2. svibnja 2016.)
49. Sandstörn, A. 2016. *Handbook of Solvency for Actuaries and Risk Managers: Theory and Practice*. CRC Press.

50. Smith, M. J. H. 2010. *Solvency II: The Ambitious Modernization of the Prudential Regulation of Insurers and Reinsurers Across the European Union (EU)*. Connecticut Insurance Law Journal 2. 357–397.
51. Stečajni zakon (NN, br.71/2015)
52. Stipić, M. 2014. *Hrvatski osiguratelji i tržište osiguranja u EU*. Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku. Šibenik. 8: 3–4, 80.
53. Stipić, M.; Stipić, H. 2014. *Hrvatsko osigurateljno tržište kao sastavnica tržišta Europske unije*. Zbornik radova Dani hrvatskog osiguranja 2014., Opatija. 73–77.
54. Šulejić, P. 2007. *Stečaj i likvidacija osiguravajućih društava u pravu Europske unije s osvrtom na naše pravo*. Revija za pravo osiguranja 1. 18–19.
55. *The European Insurance and Reinsurance Federation*. <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.smo-database&fiche=49> (pristupljeno 31. svibnja 2016.).
56. Treaty on European Union. Official Journal of the European Communities. C 191, 29. srpnja 1992.
57. Vrljić, I. 2012. *Usporedna analiza hrvatskog i europskog tržišta osiguranja*. Industrija osiguranja u Hrvatskoj. Grafit-Gabrijel. Zagreb.
58. Vuković, A.; Bodul, D. 2012. *Stečajno zakonodavstvo u tranziciji - komparativni osvrt, hrvatski izazovi i potencijalna rješenja*. Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu. 49: 3, 645.

*

59. Zakon o obveznim odnosima (NN, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15).
60. Zakon o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05, 12/12).
61. Zakon o obveznim osiguranjima u prometu iz 2013. godine (NN, br. 76/13).
62. Zakon o obveznim osiguranjima u prometu iz 2005. godine (NN, br. 151/05).
63. Zakon o osiguranju (NN, br. 30/15).
64. Zakon o osiguranju iz 2013. godine (NN, br. 54/13).
65. Zakon o osiguranju iz 2009. godine (NN, br. 87/08).
66. Zakon o osiguranju iz 2005. godine (NN, br. 151/05).
67. White paper on Insurance Guarantee Schemes, European Commission, COM(2010) 370, 4. http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2010/whitepaper-on-igs/whitepaper_en.pdf (pristupljeno 1. lipnja 2016.).

Summary

EUROPEANISATION OF THE SOLVENCY PRINCIPLE IN THE CROATIAN INSURANCE SYSTEM OF PROTECTION OF INSURED PERSONS AND TRAFFIC ACCIDENT VICTIMS IN THE CASE OF INSURER BANKRUPTCY

The author compares the European regulations in terms of application of the solvency principle in insurance business and in terms of stability of the financial system. The author analyses the European regime of solvency for the insurance companies and its direct effect on the financial stability and long-term profitability of the insurer as a prerequisite for an effective consumer protection. In the context of insurer's financial insolvency and the obligation of civil liability insurance in terms of motor vehicle use in the EU member states the author re-examines the legal effects of the increase of necessary solvency capital of European insurers on the appropriate consumer protection. The author considers the questions of financing of the Croatian Insurance Bureau and the National Guarantee Fund, managed by the Croatian Insurance Bureau, as regulated by the latest European legal Solvency II framework and its implementation in the Croatian legal system (Insurance Act, Ordinance on the method of calculating and time limits for paying contributions and on the manner of keeping and using assets intended for liabilities of the guarantee fund). The author focuses primarily on problems of the legal status of the insurance contract in the case of insurer bankruptcy (the insured loss of insurance coverage within 30 days from the moment the insurer declares bankruptcy) and the right of the injured party to file a legal claim against the insured insurer, i.e. the Croatian Insurance Bureau in case of insurer bankruptcy. The article shows the consequences of the regression demand of Croatian Insurance Bureau towards the liable insured persons whose insurer filed for bankruptcy (i.e. the duty of insured persons for settlement with the Croatian Insurance Bureau on the basis of their regress rights) but also Croatian Insurance Bureau's right to a compensation from the debtor's assets for the amount paid to the injured party by considering the claim at hand as the claim of the highest priority. The article examines the latest legislative solutions from the Act on Compulsory Insurance Within the Transport Sector which introduces a limit for the financial assets that are paid from the Guarantee Fund in case of insurer bankruptcy, thus providing protection for the financial operations of the Guarantee Fund, and also of the insurers themselves who, in the past, had to pay for the entire damage. It is questioned and critically reviewed whether and to what extent the Ordinance affects the injured party's chances for a full reimbursement.

Key words: insurer solvency; bankruptcy; consumer protection; europeanisation; Croatian insurance system.